

Motion till riksdagen

1988/89:Jo774

av Inger Schörling och Carl Frick (båda mp)

En avvecklingsplan för sopeldning

”Sprid inte gifter över oss!”

Bakgrund

Vi lever i en tid när det produceras mycket sopor. I genomsnitt alstrar varje svensk närmare 300 kg sopor per år. En dryg tredjedel av denna mängd utgörs av hushållssopor, som kan komposteras och därmed bli möjliga att återanvända. Den politik som miljöpartiet de gröna vill föra leder till att de totala sopmängderna kommer att minska.

Under senare år har det blivit allt populärare ute i landets kommuner att elda soporna när man har börjat få fullt på tipparna – eller deponier som de gärna kallas för att det skall låta lite finare.

Från början var dessa sopeldningar ganska enkla anläggningar. Efter en tid upptäckte de miljöintresserade att dessa anläggningar släppte ut miljövidriga ämnen, och man tvingade fram att det sattes in skrubbrar för att ta hand om det allra värsta. Allt eftersom tiden gick kom det alltmer sofistikerade reningsanläggningar som elektrofilter och slangfilter av olika slag. Reningen blev successivt allt bättre, men det visade sig att de farligaste ämnena hade en förmåga att ty sig till de allra klenaste partiklarna. Anläggningarna producerade dessutom avsevärda mängder saltsyra (HCl) – eller klorväte som man gärna kallar det för att blanda bort korten för allmänheten. Saltsyra innehåller klor, och klorret kommer från plaster som PVC (Polyvinylklorid) och koksalt från de matrester som finns i soporna. Dessutom bildas det långa rader av organiska klorföreningar som går under samlingsbegreppen dioxiner och dibensofuraner. En del av dessa föreningar är utomordentligt giftiga och anses vara de giftigaste som människor framställer. När man talar om dioxiner talar man ofta om ”The dirty dozen” dvs. de tolv mest giftiga dioxinerna.

För dessa ämnen har Världshälsoorganisationen (WHO) satt upp gränser för vad människor anses kunna tåla. De gränser som denna organisation har satt upp säger att vi inte skall få i oss mer dioxiner än 1 till 5 pikogram per kilogram kroppsvikt och dag.

Inte nog med detta – sopeldningsanläggningarna frigör dessutom mängder av tungmetaller, som är till skada för människor och natur. Kvicksilver är en av dessa tungmetaller.

Dessa anläggningar anses så farliga att de omges med en rad av speciella villkor – dvs. stränga miljökrav för utsläpp till luft.

Nu är det så att ju bättre man renar, desto mera av farligheterna hamnar i aska och slagg, och ju längre reningen drivs, desto mera finfördelade blir resterna. Man får en flygaska, som i vissa delstater i Västtyskland betraktas som mycket farliga, varför transporter av flygaska är omgärdade med omfattande säkerhetsföreskrifter.

Aska och slagg måste tippas, och undersökningar i Lund har visat att det från dessa tippar kommer att ske en omfattande urlakning av giftiga ämnen. Det är med andra ord på det sättet att hur man än bär sig åt så kommer gifterna ut i naturen. Förgiftas inte luften så förgiftas vattendrag och så småningom grundvatten och dricksvatten.

Det speciella med sopeldning är att med denna industriella process framställs eller frigörs ämnen som från början var bundna i en ofarlig form eller överhuvudtaget inte fanns.

Sopeldning är en industriell process där man medvetet framställer giftiga ämnen, som på olika sätt kommer in i de biologiska kretsloppen.

Detta är en orimlighet i ett samhälle där man säger sig vilja värna om natur och människor. Grundprinciperna för miljöpartiet de grönas politik är de fyra solidariteterna, nämligen:

1. Solidariteten med naturen och de ekologiska systemen
2. Solidariteten med de kommande generationerna
3. Solidariteten med utsatta grupper i vårt land
4. Solidariteten med de fattiga i u-länderna.

Detta innebär att vi har som uppgift att se till att vi lever innanför de gränser och ramar som naturen sätter.

Det innebär också att vi inte medvetet förlösar resurser i vårt land, så att vi gör det svårare för våra barn och barnbarn och ser till att vi inte förgiftar deras framtid.

Innebörden i solidariteterna är också den att vi måste handla så att de som redan har det besvärligt i vårt samhälle inte får det än värre. Erfarenheten visar att det oftast är de som redan tillhör de utsatta grupperna som är de som drabbas av dålig miljö i alla dess former.

Det internationella ansvaret har som konsekvens att vi inte medvetet skall försämra för människorna i u-länderna.

Att elda upp återvinnbara resurser och samtidigt medvetet producera infernaliska gifter strider konsekvent mot de fyra solidariteterna. Sopeldning är därför inte etiskt försvarbar och måste av den anledningen avvecklas.

För ett antal år sedan publicerade tidningen Ny Teknik en artikelserie om sopeldningen, och därvid konstaterade man att sopeldningen var den "omöjliga brasan". Den var omöjlig inte bara av miljöskäl, den var också ekonomiskt omöjlig, eftersom sopeldning var långt dyrare än tippning. Därför måste sopeldningen avvecklas också av ekonomiska skäl.

Ekonomi är i grunden det enda av verklig betydelse i Sverige, och därför kan man nära den förhoppningen att när inte solidaritet och mänskliga hänsyn kan leda till att sopeldningen avvecklas så skall till slut de ekonomiska argumenten bita.

Det enda rimliga är att i stället satsa på återvinning genom källsortering, dvs. sortera där soporna uppstår. Genom ett genomtänkt förfarande är det

möjligt att ta hand om merparten av de sopor som faller i hem och storkök.

Under senare år har denna teknik utvecklats väl, och det är nu möjligt att ta fram anpassade system för de flesta bostadsområden.

Mot. 1988/89

Jo774

Åtgärdskrav

Under förutsättning att vi i Sverige är överens om att det är oförsvarbart att medvetet sprida gift över människor och till naturen måste sopeldningen avvecklas. Att denna giftspridning sker efter demokratiskt fattade beslut gör inte saken bättre, snarare tvärtom. Det är dåligt när demokratiskt valda församlingar låter sig luras av kortsiktiga ekonomiska lönsamhetsskäl.

Miljöpartiet de gröna kräver att sopeldningen i landet avvecklas under en treårsperiod och att källsortering införs i landets kommuner.

För att detta skall kunna genomföras med kraft är det viktigt att staten går in med utvecklings- och genomförandestöd. Normalt anser vi i miljöpartiet de gröna att vi skall vara restriktiva med att ge statliga stöd, men i detta fall är en avveckling så viktig att det är berättigat. För att i någon mån minska belastningen på statskassan och kostnaden för skattebetalarna vill miljöpartiet de gröna införa en speciell sopeldningsavvecklingsavgift, som skall utgå med 10 000 kronor per eldat ton sopor. Denna avgift tas in av staten och utbetalas till de kommuner som har beslutat att avveckla sopeldningen efter ansökan.

I de fall det fordras extra insatser måste man inom miljö- och energidepartementet vara berett att anslå medel så att avvecklingen av giftspridningen genom sopeldning kan genomföras.

Hemställan

Med stöd av ovanstående hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att sopeldningen skall avvecklas inom en period av tre år,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att sopeldningen skall ersättas med en ortsanpassad obligatorisk källsortering och börja införas senast under 1990,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de delar av de källsorterade soporna som kan komposteras också skall komposteras så att de kan återföras till odlingsmark,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att omläggningen delfinansieras av en sopeldningsavvecklingsavgift på 10 000 kronor per eldat ton sopor som drivs in av staten och betalas till kommunerna när de har fatta beslut om att avveckla sopeldningen efter ansökan.¹]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att miljö- och energidepartementet måste vara berett att anslå medel så att avvecklingen av giftspridningen genom sopeldning kan genomföras om inte medel som inflyter från sopeldningsavvecklingsavgiften skulle räcka.¹]

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de tippar som i dag hyser aska och slagg från sopeldning hålls under

speciell bevakning av naturvårdsenheterna i länen för att säkerställa att blott ett minimum av gifter sprids från dem.

Mot. 1988/89
Jo774

Stockholm den 19 januari 1989

Inger Schörling (mp)

Carl Frick (mp)